

УДК: 81'232(477.87)

DOI 10.58423/2786-6726/2022-2-219-232

Husztli Ilona

Aktuális nyelvpedagógiai kérdések Kárpátalján

1. Idegennyelv-tanítás Kárpátalján 1991 előtt

1991-ben felbomlott a Szovjetunió és megalakultak a független utódállamok, így Ukrajna is. 1991 előtt az 5. osztálytól (azaz 10 éves kortól) kezdődött az idegennyelv-oktatás az általános- és középiskolákban. Első osztálytól (azaz 7 éves kortól) csak néhány szakosított iskolában oktatták az angol nyelvet. Egyetlen angol szakosított tantervű magyar iskola volt Kárpátalján (Beregszászi 4. Sz. Kossuth Lajos Középiskola, 2021 óta Beregszászi Kossuth Lajos Líceum), ahol az elmélyített tanterv szerinti angoloktatás 1961. szeptember 1.-én kezdődött, és 1982. május 25.-én szűnt meg. Ez azt jelentette, hogy azok a gyerekek, akik 1982. szeptember 1.-én kezdtek az első osztályt a Kossuth-iskolában, már tíz éves korukban kezdtek angolt tanulni, nem hétévesen.

Az utolsó évfolyam, amelyik még emelt óraszámokban tanulta az angolt (heti 6-8 órában), éppen 1991-ben végzett. Ők az általános angolon kívül 10-11. osztályban még technikai fordítással is foglalkoztak. Azok a gyerekek, akik 10 éves korukban kezdtek idegen nyelvet tanulni, 5-6. osztályban heti három órában tették, 7-9. osztályban heti két órában és 10-11. osztályban mindössze heti egy órában. Leginkább angolt tanultak Kárpátalján, de egyes járásokban németet vagy franciát (pl. a Nagyszőlősi járás) is.

2. Idegennyelv-tanítási reform Ukrajnában

2001-ben idegennyelv-oktatási reformot hajtottak végre Ukrajnában. A kormány felismerte az idegen nyelvek tudásának szükségességét és elrendelte, hogy már az alsó tagozat második osztályában elkezdődjön annak tanítása. Ennek következtében az Oktatási és Tudományos Minisztérium rendelete alapján a 2001/2002-es tanévben indították kísérleti jelleggel vidékünk néhány iskolájában az idegennyelv-tanítást. Ezt követően a 2002/2003-as tanévben vált kötelezővé Ukrajna minden iskolájában. Ekkor már az angol kezdte kiszorítani a németet és a franciát a magyar iskolákból, leginkább a szülők sürgető kérésére (Husztli, 2004).

A 2005/2006-os tanévben bevezetik a második idegen nyelvet az általános- és középiskolákban, azonban a kárpátaljai magyar iskolákban a megyei tanügyi

osztály nem engedélyezte, hogy még egy idegen nyelvet tanuljanak a gyerekek. Ezt a döntésüket azzal indokolták, hogy egy negyedik nyelv tanulása (a magyar, mint anyanyelv, ukrán, mint második nyelv és angol, mint idegen nyelv mellett) túl megterhelő lenne a számukra. Így azonban a magyar iskolás gyerekek hátrányba kerültek az ukrán iskolásokkal szemben, mert csak egy idegen nyelvet tanulhattak kettő helyett (Fábián, Huszti és Lizák, 2005).

Mint a reformok általában, ez a 2001-es sem volt zökkenőmentes. A legfőbb problémát talán a felkészületlenség okozta, mivel 2001 szeptemberére nem készült egységes tankönyv a második osztály számára, illetve a következő tanévben megjelent könyvet sem tudták megfelelő mennyiségben eljuttatni az iskolákba. A magyar iskolákban további gondokat okozott a megfelelő képesítésű tanerőhiány, ami az angoltanárok tömeges elvándorlása után következett be, miután 1989-ben átjárhatóvá vált a szovjet-magyar határ (Huszti, 2015).

3. Az első átfogó kárpátaljai nyelvpedagógiai felmérés (Fábián, Huszti, & Lizák, 2005)

2004-ben kollégáimmal, Fábián Mártával és Lizák Katalinnal, elérkeztünk éreztük az időt, hogy kérdőíves felmérés segítségével feltérképezzük, milyen az angol nyelv oktatásának helyzete régióink magyar iskoláiban. Kérdőívünk 38 iskola 50 angoltanárához jutott el. Olyan témák felől érdeklődtünk, mint pl. milyen az iskolák tankönyvellátottsága, milyen gyakorlat típusokat használnak a kollégák leginkább az angolórán, mi a tanárok véleménye különböző tanítási anyagokról, milyen problémákkal találják szembe magukat leggyakrabban munkájuk során a tanárok, ezeket a gondokat hogyan lehetne orvosolni.

A legfontosabb eredmények azt bizonyították, hogy a tanárok kifogásolták a tankönyvek minőségét, nem tartották őket megfelelőnek. Az akkor használatos tankönyv a Plakhotnyk-féle volt. A könyv a nyelvtani-fordító módszeren alapult, nem fejlesztette a nyelvi készségeket, leginkább szókincset és nyelvtant tanított, ráadásul gyenge minőségű papírra nyomtatták, illusztrációként leginkább fekete-fehér rajzokat tartalmazott, így egyáltalán nem felelt meg a kor követelményeinek, mert nem követte a kommunikatív nyelvtanítási módszer útmutatásait (Huszti, 2009). A másik akkoriban használt tankönyv az új típusú Oksana Karpiuk által szerkesztett tankönyv volt (Huszi, Fábián és Bárányné, 2009). Ez a könyv már színes volt, a kommunikatív módszeren alapult, a nyelvi készségek fejlesztésére összpontosított. Felmérésünkéből azonban kiderült, hogy a tanárok mégsem voltak teljesen elégedettek a könyvvel, mivel nem magyar ajkú gyerekeknek készült (angol-ukrán szószedetet tartalmazott a függelék). A tanárok azt kifogásolták, hogy a nyolcéves magyar gyerekek nem tudják a szószedetet használni, mert nem értik meg az ukrán szavakat.

Felismerve a szükségét és a keresletet, Hires Emőke és Fábíán Márta (2004) a magyar iskolák második osztálya számára írt angol nyelvkönyvet. A 2004/2005-ös tanévben próbálták ki a kárpátaljai magyar iskolákban. Interaktív volta miatt nagy népszerűségnek örvendett a gyerekek körében. Elkészültek a pozitív bírálatok, azonban a bürokratikus eljárások miatt már nem jutottak el az Oktatási és Tudományos Minisztérium illetékes szakbizottságához jóváhagyás végett, így nem is alkalmazható hivatalos tankönyvként.

További problémát okoztak a nagy létszámú heterogén osztályok. A csoportbontás a hatályos szabályoknak megfelelően akkor volt lehetséges, ha egy osztályban minimum 28 gyerek tanult, vagyis az ilyen osztályokat bonthatták az iskolák két 14-14 tanulóból álló csoportra angol és ukrán órákon. Ennek megfelelően a legmagasabb tanulói létszámú osztály kutatásunk idején, 2004-ben, 27 volt. Ami ennél is elszomorítóbb, az az, hogy 2022-ben még mindig ugyanez a helyzet.

A vidéki iskolákban oktató tanárok arra is panaszkodtak, hogy a falusi iskolákban igen alacsony volt a tanulók motiváltságának szintje, nehéz volt őket motiválni. Ez azzal magyarázható, hogy 2004-ben az internet még egyáltalán nem volt elterjedve, főleg nem a falusi magyar iskolákban. Természetes hát, hogy azok a gyerekek még nem érezték a szükségét az angoltudásnak, amelyet például internethasználatkor kamatoztathatnak.¹

Bár a tanárok meglepően részletesen kifejtették a problémák megoldására irányuló javaslatukat (ld. 1. táblázat), ezek inkább csak óhajok és remények maradtak.

1. táblázat. A tanárok által óhajtott problémamegoldások 2004-ben

Magasabb óraszám
Megfelelő tankönyv kibocsátása
Fénymásoló, komputer, internet-hozzáférés
Nyelvi laborok
Csoportlétszám bontása már kevesebb, mint 28 tanulónál

Forrás: Fábíán – Huszti – Lizák 2005

¹ Mára a helyzet teljes mértékben megváltozott, hiszen már a legkisebb vagy a legtávolabbi falusi magyar iskolában is van internet-hozzáférés.

A magasabb óraszámokat tekintve a tanárok elégedettek lehetnek, mert egy ma érettségiző tanuló az iskolai tanulmányai során 770 órában tanulja az idegen nyelvet, a reform előtti 490 órához képest. Ez a növekedés leginkább annak köszönhető, hogy a korábbihoz képest négy évvel hamarabb kezdődik az iskolai nyelvoktatás, ennek következtében emelkedett az összóraszám is.

A tankönyvekkel kapcsolatban előrelépés történt 2004-hez képest. Bár kifejezetten a kárpátaljai magyar iskolák számára írt idegennyelv-könyvek továbbra sem láttak napvilágot és mai napig a Karpiuk-féle tankönyvcsaládot használják, az Oktatási és Tudományos Minisztérium ma már lehetővé teszi az angol, német és francia kiadók által megjelentetett tankönyvek alkalmazását.

Az iskolák felszereltségét tekintve jelentős javulás történt, ugyanis nincs olyan iskola Kárpátalján, ahol ne lenne computer, fénymásoló vagy internet-hozzáférés. Ugyanez sajnos nem mondható el a nyelvi laborokról. Kijelenthető, hogy nincs Kárpátalján egyetlen magyar iskola sem, ahol lenne nyelvi labor.

Végül a csoportlétszám – elmondhatjuk, hogy ez a kérdés stagnál, hiszen semmilyen változás nem történt ez ügyben. A hatályos rendelkezéseknek megfelelően ma ugyanúgy 28-as osztálylétszámnál valósulhat meg csoportbontás, mint 2004-ben. A gyakorlatban tehát mindez azt jelenti, hogy csak akkor lehet egy osztályt két csoportra bontani, ha legalább 28 tanuló van benne (2x14 tanuló). Vagyis ha csak 27 gyerek tanul egy osztályban, akkor nem lehet két csoportra bontani a tanulókat. (Ez a szabályozás az idegen nyelvek, az ukrán mint államnyelv és a számítástechnika oktatását érinti.)

4. A jelenlegi kárpátaljai idegennyelv-oktatási helyzetről (Huszi, 2020)

Jelenleg Ukrajnában (így Kárpátalján is) a kötelező közoktatás három szinten zajlik: 1. kezdő szint, vagy elemi iskola (1–4. osztály), 2. alapszint vagy általános iskola (5–9. osztály), 3. felső szint vagy középiskola (10–11. osztály). Mind a három szinten kötelező az idegennyelv-oktatás: az 1. osztályban kezdődik és a 11. osztályban végződik. Kárpátalján a legelterjedtebb INY, melyet magyar iskolákban oktatnak, az angol. Elenyésző azon magyar iskolák száma, amelyekben az angol mellett még németet is oktatnak.

Az idegennyelv-oktatás szempontjából két iskolafajtát különböztetünk meg:

- 1) iskolák, melyek általános idegen nyelvi tantervek szerint oktatják az angolt, a németet, a franciát és a spanyolt;
- 2) szakosított iskolák, melyek elmélyített tantervi tartalom szerint oktatják az idegen nyelveket magasabb heti óraszámokban. Kárpátalján ilyen magyar iskola nincs.

A 2. táblázat mutatja az általános INY tantervű és a szakosított INY tantervű iskolák heti óraszámát osztályonkénti bontásban. Az adatok egyértelműen bizonyítják, hogy az iskolai tanulmányi évek alatt a magyar iskolába járó gyerekek lényegesen kevesebb INY tanórán vesznek részt az iskolában, mint azok, akik ukrán tannyelvű iskolába járnak.

2. táblázat. Az idegen nyelv mint tantárgy heti óraszámja osztályonkénti bontásban

Osztály	ÁINYTI	SZINYTI
1	2 (1)	3
2	2 (1)	4
3	2 (2)	4
4	2 (2)	4
5	3 (3)	6
6	3 (2)	6
7	3 (2)	6
8	3 (2)	6
9	2 (2)	5,5
10	3,5 (2)	5
11	3,5 (3)	5

Forrás: Huszti 2020

Magyarázat: ÁINYTI = általános idegen nyelv tantervű iskola, SZINYTI = szakosított idegen nyelv tantervű iskola. Zárójelben a kárpátaljai magyar iskolákban érvényes óraszámok láthatók.

A 2018-2019-es tanévben indult az Új Ukrán Iskola (NUS)² programja. E koncepció szerint már öt évfolyam tanul, a 2022/2023-as tanévben az első NUS-évfolyam már a felső tagozatban kezdte az 5. osztályt. Az alsó tagozatos óraelosztás

² NUS = Nova ukrajinszka skola – Нова українська школа (НУШ)

jelentősen módosult, ugyanis a nyelvi-irodalmi és idegen nyelvi oktatási területeket összevonták. A 3. táblázatból az derül ki mindössze, hogy évi hány tanórát töltenek a gyerekek nyelvtanulással. Az Oktatási Minisztérium nem határozta meg konkrétan, hogy melyik nyelv tanítására mennyi időt kell fordítani.

3. táblázat. A nyelvi, irodalmi és INY oktatási terület óraszámai a NUS-ban évi bontásban

Osztályok	Évi óraszám				
	1.	2.	3.	4.	Összesen
Nyelvi és irodalmi oktatási terület	315	350	350	350	1365
Idegen nyelvi oktatási terület					

Forrás: Husztí 2020

5. Emelt szintű idegen nyelv (INY) érettségi vizsga

Az oktatási folyamat eredményességét szakaszosan értékelik kötelezően kétszer a tanulmányi évek során: állami összegező értékelés³ valósul meg az elemi iskola végén (4. osztály) és az általános iskola végén (9. osztály).

2009 óta idegen nyelvekből (angol, német, francia, spanyol) is tehetnek emelt szintű külső független érettségi vizsgát⁴. Mindazon érettségizők, akik valamely ukrain felsőoktatási intézményben kívánják folytatni tanulmányaikat humán szakirányban, választhatnak és tehetnek ZNO-t idegen nyelvből a külső független tesztközpontokban.

Az INY vizsga a Közös Európai Referenciakeret (CEFR, 2001) B2 szintjének felel meg. A teszt három területet mért: olvasáskészség, nyelvhasználat és íráskészség. 2018-tól azonban bővült a vizsgált területek száma, ugyanis bekerült a beszédértés is a mért készségek közé. Ennek megfelelően jelenleg a vizsga 150 percig tart és max. 200 pontot lehet elérni.

³ Державна підсумкова атестація (ДПА)

⁴ Зовнішнє незалежне оцінювання (ЗНО)

A 2022. február 24-én kialakult orosz–ukrán konfliktus miatt a ZNO-t 2022-ben eltörölték, helyette a Nemzeti Multidiszciplináris Tesztet (NMT)⁵ vezették be, amely azonban már nem tartalmaz INY kérdéseket, csak ukránból, történelemből és matematikából méri az érettségizők tudását.

6. A pandémia hatása a nyelvtanulásra a kárpátaljai magyar nyelvű közoktatásban

A 2020 tavaszán bekövetkezett iskolaelezárások miatt mind a tanárok, mind a tanulók világszerte új kihívásokkal szembesültek: hogyan birkózzanak meg a távoktatással. Ukrajnában, így Kárpátalján is, a tanárok különböző megoldásokat próbáltak találni. Ez az időszak hatalmas lépést jelentett az információs-kommunikációs technológia (IKT) bevezetése felé a tanulási folyamatba. Kutatócsoportunk a Rákóczi-főiskolán (Bárány Erzsébet, Fábián Márta, Huszti Ilona, Lechner Ilona) még 2020-ban elindította a felmérést a középiskolások körében. Célunk az volt, hogy betekintést nyerjünk abba, hogyan látják a tanulók a távoktatást, hogyan viszonyulnak ehhez az oktatási formához, milyen nehézségekkel és kihívásokkal találkoztak ebben az időszakban az idegennyelv-tanulásban. A hangsúly a tanulási szokásokra, a motivációra, az értékelésre, a használt alkalmazásokra, a tanulásra fordított időre és a tanulók által esetlegesen érzett stresszre helyeződött. Alaphipotéziseink a következők voltak (Huszti, Fábián, Lechner és Bárány, 2021a; Huszti, Fábián, Lechner és Bárány, 2021b; Huszti, Fábián, Lechner, Bárány és Kacsur, 2021; Fábián, Huszti, Lechner és Bárány, 2021):

1. a tanulók könnyedén veszik a távoktatást, komolytalan a hozzáállásuk, mert úgy érzik, hogy a karantén (zárlat) csak a pihenésre, nem pedig a komoly tanulásra való;
2. a tanulók különböző okokból könnyen demotiválódhatnak; például azért, mert nem érzik úgy a tanárok szigorát és követelményeit, mint a jelenléti oktatásban;
3. a tanulók tanulási stratégiái korlátozottak, mivel elsősorban digitális készségeiket alkalmazzák;
4. az online tanítás időigényesebb, mint a jelenléti oktatás;
5. az online tanítás stresszesebb, mint a jelenléti tanítás;
6. a távoktatásnak egyes tanulóknál pozitív hatása lehet.

Egy zárt és nyitott kérdéseket tartalmazó online kérdőívet állítottunk össze, amelyet különböző iskolák felső tagozatos tanulói töltöttek ki. Az adatelemzés értelmező és statisztikai jellegű volt. Az adatainkból kiderült, hogy a tanárok az

---

⁵ Національний мультидисциплінарний тест (НМТ)

anyagot a legelső karanténidőszakban főként írott szöveg vagy videolinkek és felvételek formájában küldték Messengeren, e-mailben vagy Google Classroomon keresztül a tanulóknak, nagyon kevés online órát tartottak. A legtöbb tanulónak nehézségei voltak; a legproblémásabb terület az idegennyelv-tanulásban a nyelvtan volt. A visszajelzés és az értékelés főként írásos formában történt. A tanuláshoz való hozzáállás meglehetősen komoly volt, a tanulók fejlesztették digitális készségeiket, de néhányan demotiválódtak. A tanulás időigényesebb, nehezebb, de kevésbé stresszes és kevésbé hatékony volt, mint a személyes tanulás. Az eredmények alapján levonható a következtetés, hogy az első és harmadik hipotézisünk megcáfolódott, a negyedik és ötödik hipotézisünk beigazolódott, míg a második és a hatodik csak részben nyert alátámasztást. Következtetésként az is elmondható, hogy a felmerült nehézségek ellenére a tanulók fejlesztették a tanulói autonómiát, a digitális készségeket, és tapasztalatot szereztek a tanulás egy új formájával kapcsolatban, amely hasznos lehet számukra a jövőbeli tanulmányaik során, mivel a digitális korban a távoktatás világszerte egyre nagyobb teret nyer.

7. A pandémia hatása a nyelvtanulásra a kárpátaljai felsőoktatásban

Kutatásunk második fázisában 2021 nyarán 34 nyelvszakos főiskolai oktatóval végeztünk interjúkutatást (Bárány, Fábián, Lechner és Husztai, 2022). Kvalitatív módszerekkel azt vizsgáltuk, miben különbözött leginkább az oktatás a 2020-as év két karanténidőszakában, hogyan kamatoztatták az oktatók a tavaszi távoktatás során szerzett tapasztalataikat az őszi digitális oktatásban, milyen módszereket alkalmaztak a diákok aktivizálására a szinkronórák alatt. Míg tavasszal a hirtelen jött online oktatásra való átállás feszültségeket okozott mind a tanárok, mind a diákok körében, addig a COVID-19 második hulláma miatt ősszel bevezetett karantén már nem érte meglepetésként az oktatás szereplőit, a tanárok készültek erre a „forgatókönyvre”, felvérteződtek a digitális oktatáshoz szükséges módszerekkel, technikákkal (Husztai és Dudics Lakatos, 2021; Lechner, Husztai, Bárány és Fábián, 2022).

Az eredmények alapján elmondhatjuk, hogy az értékelés gyakran jelentett problémát az oktatók számára, mivel nem minden esetben tudták megállapítani, hogy a diákok önállóan vagy külső segítség igénybevételével oldottak-e meg egy feladatot. Ebből következik, hogy a tanároknak törekedniük kell arra, hogy bizalom alapuló kapcsolatot építsenek ki a diákokkal. A távoktatásban az egymás iránti bizalom kiépítése nagyobb kihívást jelent a tanárok számára, mivel a diákokkal nem könnyű szemtől szemben beszélgetni, és valamilyen közvetítő eszközre, például telefonra vagy internetre van szükség. Mindenesetre a tanárok és diákjaik közötti kölcsönös bizalom kialakítása rendkívül fontos ahhoz, hogy megszűnjön a közöttük oly gyakran tapasztalható bizalmatlanság. Ha a diák bízik a tanárában,

nem fogja szükségét érezni, hogy becsapja őt a vizsga során, és ha a tanár is bízik a diákjában, nem fog kételkedni az őszinteségében.

A három legfontosabb tanulság az elvégzett kutatásunk alapján:

- a pandémia arra készítette a felsőoktatási oktatókat, hogy új tanítási módszereket alkalmazzanak szinkron online órákon, interaktív kommunikációval ötvözve;
- tanáraink ráébredtek az online oktatás előnyeire és felhasználják a kényszerűen megszerzett digitális ismereteiket a jelenléti oktatásban is;
- a távoktatás előkészítésekor nemcsak a tanároknak, hanem a diákoknak is képzést kell biztosítani (technológiai és önálló tanulási készségek terén).

Nem tudhatjuk, mivel kell a pedagógus-társadalomnak szembenéznie az elkövetkezőekben, azonban az biztos, hogy mindent meg kell tennünk, hogy a jövőben is biztosítani tudjuk az oktatás minőségét.

Irodalom

1. Bárány Erzsébet – Fábíán Márta – Lechner Ilona – Huszti Ilona 2022. A 2020. évi tavaszi és őszi távoktatás a Rákóczi-főiskolán: Tapasztalatok, vélemények, tanulságok. In: Karmacsi Zoltán, Márku Anita és Tóth-Orosz Enikő szerk. *Mozaikok a magyar nyelvhasználatból: Tanulmányok a Hodinka Antal Nyelvészeti Kutatóközpont kutatásaiból*. Törökbálint: Termini Egyesület. 135–151. o.
2. CEFR – *Common European framework of reference for languages: Learning, teaching, assessment 2001*. Cambridge: Cambridge University Press.
3. Fábíán Márta – Huszti Ilona – Lizák Katalin 2005. Az angol nyelv oktatásának helyzete Kárpátalja magyar tannyelvű iskoláiban. *Közoktatás* 12/1: 4–8. o.
4. Fábíán, Márta – Huszti, Ilona – Lechner, Ilona – Bárány, Erzsébet 2021. Distance language learning as school learners perceive it. *Messenger of Kyiv National Linguistic University. Pedagogy and Psychology Series*, 35: pp. 31–42.
5. Hires, Emőke – Fábíán, Márta 2004. *English with you and me*. Ungvár: PoliPrint.
6. Huszti, Ilona 2009. *The use of learner reading aloud in the English lesson: A look at the micro and macro levels of oral reading*. Ungvár: PoliPrint.
7. Huszti Ilona 2015. A kárpátaljai nyelvpedagógia elmúlt tíz éve az empiria jegyében (Az idegen nyelvek oktatása terén történt változások, különös tekintettel az angolra). *LIMES*, 2: 71–91. o.
8. Huszti Ilona 2020. Az ukrainai idegen nyelvi tanterv. *Modern Nyelvoktatás* 26/1–2: 101–121. o.
9. Huszti Ilona szerk. 2004. *Idegennyelv-oktatás kisebbségi környezetben*. Ungvár: PoliPrint.
10. Huszti Ilona – Dudics Lakatos Katalin 2021. Az online oktatás Kárpátalján: Tapasztalatok és következmények. In: Istók Béla és Simon Szabolcs szerk. *Online oktatás – kontaktoktatás: Edukációs folyamatok és a Covid19*. Komárom: Selye János Egyetem. 97–106. o.

11. Huszti, Ilona – Fábiián, Márta – Báriányné Komári, Erzsébet 2009. Differences between the processes and outcomes in third graders' learning English and Ukrainian in Hungarian schools of Beregszász. In: Nikolov, Marianne ed. *Early learning of modern foreign languages: Processes and outcomes*. Bristol: Multilingual Matters, pp. 166–180.
12. Huszti, Ilona – Fábiián, Márta – Lechner, Ilona – Báriány, Erzsébet 2021a. Assessing language learners' knowledge and performance during COVID-19. *Central European Journal of Educational Research* 3/2: pp. 38–46. DOI: <https://doi.org/10.37441/cejer/2021/3/2/9245>
13. Huszti, Ilona – Fábiián, Márta – Lechner, Ilona – Báriány, Erzsébet 2021b. A távoktatás tapasztalatai egy kérdőíves felmérés tükrében. *LIMES* 8: 201-218. o.
14. Huszti, Ilona – Fábiián, Márta – Lechner, Ilona – Báriány, Erzsébet – Kacsur, Annamária 2021. Language teaching and learning in tertiary education in the time of a pandemic. In: Shaffer, David and Kimball, Jim eds. *Re-envisioning ELT altogether, all together*. Proceedings of the 28th Korea TESOL International Conference – 2021. Seoul: Korea TESOL, pp. 73–84.
15. Lechner Ilona – Fábiián Márta – Báriány Erzsébet – Huszti Ilona 2022. *Távoktatási sajátosságok a felsőoktatásban*. Előadás a 13. Taní-Taní konferencián „Értékteremtés – kihívások a pedagógiában, gyógypedagógiában és a tanárképzésben”, 2022. február 4. Miskolc: Miskolci Egyetem.
16. Lechner, Ilona – Huszti, Ilona – Báriány, Erzsébet – Fábiián, Márta 2022. Motivierungsstrategien zum Fremdsprachenlernen im Tertiärbereich während der Pandemie. *Иноземни мови* 28/1: pp. 29–34. DOI: <https://doi.org/10.32589/1817-8510.2022.1.257876>

References

1. Báriány Erzsébet – Fábiián Márta – Lechner Ilona – Huszti Ilona 2022. A 2020. évi tavaszi és őszi távoktatás a Rákóczi-főiskolán: Tapasztalatok, vélemények, tanulságok. In: [Spring and autumn 2020 distance learning at Rákóczi University: Experiences, opinions, lessons learned]. Karmacsi Zoltán, Márku Anita és Tóth-Orosz Enikő szerk. *Mozaikok a magyar nyelvhasználatból: Tanulmányok a Hodinka Antal Nyelvészeti Kutatóközpont kutatásaiból. [Mosaics from the use of the Hungarian language: Studies from the research of the Antal Hodinka Linguistic Research Center]*. Törökbálint: Termini Egyesület. 135–151. o. (In Hungarian).
2. CEFR – *Common European framework of reference for languages: Learning, teaching, assessment 2001*. Cambridge: Cambridge University Press.
3. Fábiián Márta – Huszti Ilona – Lizák Katalin 2005. Az angol nyelv oktatásának helyzete Kárpátalja magyar tannyelvű iskoláiban. [The situation of English language education in the Hungarian-language schools of Transcarpathia]. *Közoktatás [Public Education]* 12/1: 4–8. o. (In Hungarian).
4. Fábiián, Márta – Huszti, Ilona – Lechner, Ilona – Báriány, Erzsébet 2021. Distance language learning as school learners perceive it. *Messenger of Kyiv National Linguistic University. Pedagogy and Psychology Series*, 35: pp. 31–42.

5. Hires, Emőke – Fábíán, Márta 2004. *English with you and me*. Ungvár: PoliPrint.
6. Huszti, Ilona 2009. *The use of learner reading aloud in the English lesson: A look at the micro and macro levels of oral reading*. Ungvár: PoliPrint.
7. Huszti Ilona 2015. A kárpátaljai nyelvpedagógia elmúlt tíz éve az empiria jegyében (Az idegen nyelvek oktatása terén történt változások, különös tekintettel az angolra). [The past ten years of Transcarpathian language pedagogy have been in the spirit of empiricism (Changes in the field of foreign language education, with particular attention to English)]. *LIMES*, 2: 71–91. o. (In Hungarian).
8. Huszti Ilona 2020. Az ukrainai idegen nyelvi tanterv. [The Ukrainian foreign language curriculum]. *Modern Nyelvoktatás [Modern Language Education]* 26/1–2: 101–121. o. (In Hungarian).
9. Huszti Ilona szerk. 2004. *Idegennyelv-oktatás kisebbségi környezetben. [Foreign language education in a minority environment]*. Ungvár: PoliPrint. (In Hungarian).
10. Huszti Ilona – Dudics Lakatos Katalin 2021. Az online oktatás Kárpátalján: Tapasztalatok és következmények. [Online education in Transcarpathia: Experiences and consequences]. In: Istók Béla és Simon Szabolcs szerk. *Online oktatás – kontaktoktatás: Edukációs folyamatok és a Covid19. [Online education - contact education: Educational processes and Covid19]*. Komárom: Selye János Egyetem. 97–106. o. (In Hungarian).
11. Huszti, Ilona – Fábíán, Márta – Bárányné Komári, Erzsébet 2009. Differences between the processes and outcomes in third graders' learning English and Ukrainian in Hungarian schools of Beregszász. In: Nikolov, Marianne ed. *Early learning of modern foreign languages: Processes and outcomes*. Bristol: Multilingual Matters, pp. 166–180.
12. Huszti, Ilona – Fábíán, Márta – Lechner, Ilona – Bárány, Erzsébet 2021a. Assessing language learners' knowledge and performance during COVID-19. *Central European Journal of Educational Research* 3/2: pp. 38–46. DOI: <https://doi.org/10.37441/cejer/2021/3/2/9245>
13. Huszti, Ilona – Fábíán, Márta – Lechner, Ilona – Bárány, Erzsébet 2021b. A távoktatás tapasztalatai egy kérdőíves felmérés tükrében. [Experiences of distance education in the light of a questionnaire survey]. *LIMES* 8: 201–218. o. (In Hungarian).
14. Huszti, Ilona – Fábíán, Márta – Lechner, Ilona – Bárány, Erzsébet – Kacsur, Annamária 2021. Language teaching and learning in tertiary education in the time of a pandemic. In: Shaffer, David and Kimball, Jim eds. *Re-envisioning ELT altogether, all together*. Proceedings of the 28th Korea TESOL International Conference – 2021. Seoul: Korea TESOL, pp. 73–84.
15. Lechner Ilona – Fábíán Márta – Bárány Erzsébet – Huszti Ilona 2022. *Távoktatási sajátosságok a felsőoktatásban*. Előadás a 13. Taní-Tani konferencián „Értéktanteremtés – kihívások a pedagógiában, gyógypedagógiában és a tanárképzésben”. [Peculiarities of distance education in higher education. Presentation at the 13th Taní-Tani conference "Creating value - challenges in pedagogy, special pedagogy and teacher training"]. 2022. február 4. Miskolc: Miskolci Egyetem (In Hungarian).

16. Lechner, Ilona – Husztai, Ilona – Bárány, Erzsébet – Fábíán, Márta 2022. Motivierungsstrategien zum Fremdsprachenlernen im Tertiärbereich während der Pandemie. [Strategies to motivate foreign language learning in tertiary education during the pandemic]. *Inozemni movy [Foreign Languages]* 28/1: 29-34. DOI: <https://doi.org/10.32589/1817-8510.2022.1.257876> (In German).

Aktuális nyelvpedagógiai kérdések Kárpátalján

Husztai Ilona, PhD. II. Rákóczi Ferenc Kárpátaljai Magyar Főiskola, docens, Ukrajna; husztai.ilona@kmf.org.ua, ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-1900-8112>.

Jelen tanulmányunk célja, hogy felvázoljuk a mai kárpátaljai idegennyelv-tanítási helyzetet, ismertessük az aktuális nyelvpedagógiai kérdéseket. Ahhoz, hogy megértsük a jelent, ismernünk kell a múltat, ezért először szólunk néhány szót az idegennyelv-tanításról Kárpátalján 1991 előtt, vagyis arról, milyen volt az idegen nyelvek (INY) oktatása megyénkben Ukrajna függetlenné válása előtt. A 2000-es évek legelején az országban reform ment végbe az INY tanítása terén, amely szerint a legfőbb változás az volt, hogy a gyerekek már hét éves korukban elkezdtek INY-t tanulni, három évvel hamarabb, mint korábban. 2004-ben megszületett az első átfogó kárpátaljai nyelvpedagógiai kutatás, mely az akkori angolnyelv-tanítás terén uralkodó helyzetet mérte fel. Tanulmányunkban párhuzamot vonunk a 18 évvel ezelőtti és a mostani helyzet között, rámutatunk a változásokra, különbségekre. Részletesebben vázoljuk a jelenlegi kárpátaljai idegennyelv-oktatási helyzetet, majd kitérünk az egyik legaktuálisabb kérdésre, az emelt szintű idegen nyelv érettségi vizsgára (ZNO), illetve arra, hogy 2022-ben miért nem tesznek ilyen vizsgát az érettségizők. A II. Rákóczi Ferenc Kárpátaljai Magyar Főiskola kutatócsoportja a 2020-ban a COVID-19 miatt kialakult karanténhelyzetben bevezetett távoktatást kutatta, azt vizsgálta, milyen hatásai vannak az online oktatási formának a tanítás minőségére, hogyan viszonyulnak a digitális oktatáshoz annak résztvevői, a tanárok és a tanulók, az oktatók és a diákok. A középiskolások körében végzett felmérés azt mutatta, hogy bár a legtöbb tanulónak problémái voltak az online tanulással, a tanuláshoz való hozzáállásuk mégis komoly volt, nagyban fejlesztették digitális készségeiket, bár néhányan demotiváltakká váltak az online tanulás hatására. Ennek ellenére fejlődött náluk a tanulói autonómia, amely a továbbiakban is segíti őket az önálló tanulásban (Fábíán, Husztai, Lechner és Bárány, 2021). Tanulmányunk végén azt foglaljuk össze, milyen hatással volt a pandémia a nyelvtanulásra a kárpátaljai felsőoktatásban. Elmondhatjuk, hogy a legjelentősebb pozitív hozadéka az online oktatásnak az, hogy mind az oktatók, mind a diákok nagyban fejlesztették a digitális készségeiket és olyan új technológiai tudásra tettek szert, amelyet a jövőben is könnyen kamatoztathatnak (Bárány, Fábíán, Lechner és Husztai, 2022).

Kulcsszavak: idegennyelv-tanítás, közoktatás, felsőoktatás, Kárpátalja, aktuális nyelvpedagógiai kérdések, a pandémia pozitív hatásai.

Актуальні проблеми мовної педагогіки на Закарпатті

Ілона Густі, доктор філософії. Закарпатський угорський інститут ім. Ференца Ракоці ІІ, доцент, Україна; huszti.ilona@kmf.org.ua, ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-1900-8112>.

Метою нашої роботи є вивчення сучасного стану викладання іноземних мов на Закарпатті та представити актуальні проблеми мовної педагогіки регіону. Для того, щоб зрозуміти сьогодення, необхідно знати минуле, тому в роботі подано інформацію про стан викладання іноземних мов на Закарпатті до 1991 року, тобто яким було навчання іноземних мов (ІМ) до періоду незалежності України. На початку 2000-х років у країні була проведена реформа у викладанні ІМ. Головна зміна полягала в тому, що діти почали вивчати ІМ у віці семи років, на три роки раніше, ніж до реформи. У 2004 року було здійснено перше на Закарпатті комплексне дослідження з мовної педагогіки, яке дало оцінку ситуації у сфері навчання англійської мови того часу. Проведено порівняльний аналіз стану викладання іноземної мови 18 років тому і сьогодення, вказано на зміни та відмінності. Розглянуто поточну ситуацію викладання ІМ на Закарпатті, а також одне з найактуальніших питань – зовнішнє незалежне оцінювання (ЗНО) з англійської мови, і чому в 2022 році такого іспиту випускникам не запропоновано. Дослідницька група Закарпатського угорського інституту імені Ференца Ракоці ІІ вивчала дистанційне навчання в умовах карантину через COVID-19 у 2020 році, вплив онлайн-освіти на якість викладання, ставлення вчителів і учнів, викладачів і студентів до онлайн-освіти. Опитування дітей середнього шкільного віку показало, що хоча більшість із них мали проблеми з онлайн-навчанням, їхнє ставлення до навчання було серйозним, вони значною мірою розвинули свої навички у галузі цифрових технологій, хоча деякі з них стали демотивованими в результаті онлайн-навчання. Тим не менш, вони розвинули учнівську автономію, яка продовжує допомагати їм вчитися самостійно (Fábián–Huszti–Lechner–Bárány, 2021). Охарактеризовано вплив пандемії на вивчення мови у закладах вищої освіти Закарпаття. Можна сказати, що найбільш значущою позитивною перевагою онлайн-освіти є те, що як викладачі, так і студенти, значно покращили свої цифрові навички та отримали нові технологічні знання, які вони зможуть легко використовувати в майбутньому (Bárány–Fábián–Lechner–Huszti, 2022).

Ключові слова: викладання іноземної мови, середня освіта, вища освіта, Закарпаття, актуальні питання мовної педагогіки, позитивні наслідки пандемії.

Current language pedagogy issues in Transcarpathia

Ilona Huszti, PhD. Ferenc Rákóczi II Transcarpathian Hungarian College of Higher Education, associate professor, Ukraine; huszti.ilona@kmf.org.ua, ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-1900-8112>.

The aim of this paper is to outline the current situation of foreign language teaching in Transcarpathia and to present the current issues in language pedagogy in our region. In

order to understand the present, we need to know the past, so we will first say a few words about foreign language teaching in Transcarpathia before 1991, i.e. what foreign language (FL) teaching was like before Ukraine became independent. In the early 2000s, the country underwent a reform in the teaching of FL, the main change being that children started learning a FL at the age of seven, three years earlier than before. In 2004, the first comprehensive research on language pedagogy in Transcarpathia was carried out, which assessed the situation in English language teaching at that time. In our study we draw a parallel between the situation 18 years ago and the present, pointing out changes and differences. We describe in more detail the current situation of foreign language teaching in Transcarpathia, and then address one of the most topical issues, the Advanced Level Foreign Language Examination (ZNO), and why in 2022, no such examination will be offered to school-leavers. The research team of the Ferenc Rákóczi II Transcarpathian Hungarian College of Higher Education investigated distance learning in the quarantine situation due to COVID-19 in 2020, the effects of online education on the quality of teaching, the attitudes of teachers and learners, instructors and students towards digital education. A survey of secondary school children showed that although most of them had problems with online learning, their attitudes to learning were serious, they had developed their digital skills to a large extent, although some became demotivated as a result of online learning. Nevertheless, they have developed learner autonomy, which continues to help them to learn independently (Fábián, Huszti, Lechner and Bány, 2021). At the end of the study, we summarise the impact of the pandemic on language learning in higher education in Transcarpathia. We can say that the most significant positive outcome of online education is that both teachers and students have greatly improved their digital skills and gained new technological knowledge that they can easily use in the future (Bány, Fábián, Lechner and Huszti, 2022).

Keywords: *foreign language teaching, secondary education, tertiary education, Transcarpathia, current language pedagogy issues, positive effects of pandemic.*